

Het in 2004 door het Belgisch-witblauwstamboek geactualiseerde fokdoel is in het veld geen dode letter gebleven

Genetische trends spiegelen aanpak

Het jaar 2004 was met de herformulering van het fokdoel een scharnierjaar in het Belgisch-witblauwras. De aanpassingen op basis van diverse marktsignalen werden met succes doorgevoerd. Dat blijkt uit de genetische trends.

tekst **Guy Nantier**

Handhaven van de superieure vleeskwaliteit, verbeteren van de functionele kenmerken en de aandacht scherp houden op de zoötechnische kenmerken. Zo luidde in 2004 de samenvatting van het geherformuleerde fokdoel voor het Belgisch-witblauwras.

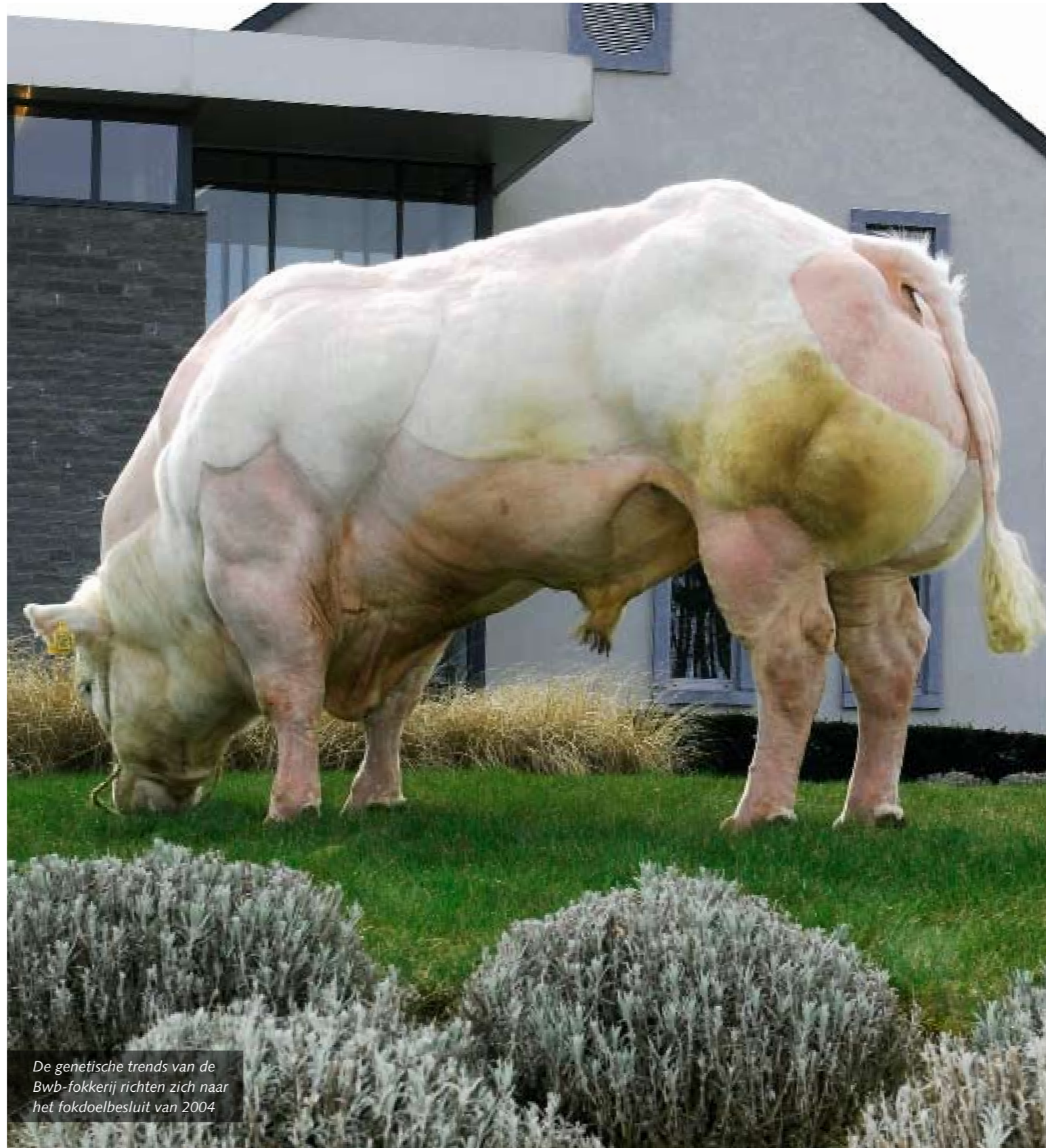
'De aanleiding om het fokdoel aan te passen waren de diverse signalen vanuit de raszuivere fokkerij in de Belgische, Franse en Nederlandse markt', brengt secretaris-generaal van het Belgisch-witblauwstamboek, Pierre Mallieu, in herinnering. 'In concreto wensten de fokkers de handhaving van de bereikte conformatie of bespiering, maar met als verbeterpunten het beenwerk, de vruchtbaarheid, de ziekteverstand, de vitaliteit en het drinkvermogen van de kalveren. Als kenmerken die speciale aandacht verdienden in de selectie werden borstbreedte, rugbreedte, hoogtemaat, lichaamslengte en karakter benoemd.'

Is deze herijking van het fokdoel al dan niet een dode letter in het veld gebleven? De balans kan opgemaakt worden aan de hand van de genetische trends. Door selectie verandert in de loop der jaren immers het genetisch niveau van de dieren. Die veranderingen of trends kunnen visueel worden gemaakt door het grafisch uitzetten van de fokwaarden in de tijd. 'De trends gaan in de richting van het besluit van 2004', vat Pierre Mallieu samen. 'Ze bewijzen dat het gewijzigde fokdoel collectief is opgepakt én met succes.'

Uitval op normaal peil

Charles Michaux van de universiteit van Luik en Shanti de Tillesse van het Belgisch-witblauwstamboek te Ciney vatten enkele van de genetische trends in figuren samen. De fokwaarden van de stieren uit het nakomelingenonderzoek tot december 2010 vormen de basis van de genetische trends voor geboortekenmerken.

Figuur 1 geeft de sterfte bij geboorte weer. Tot 2005 was er een gestage stijging vast te stellen als gevolg

De genetische trends van de Bwb-fokkerij richten zich naar het fokdoelbesluit van 2004

van het veelvuldig gebruik van stieren die drager waren van toen nog 'onbekende' erfelijke gebreken. In 2006 werden de gebreken CMD1 (plankkalveren) en CMD2 (elektrische kalveren) ontdekt en kon door eliminatie van de dragerstieren de sterfte worden teruggedrongen. De daaropvolgende 'onwetende' toevlucht tot dragerstieren met de gebreken SQT (krommestaartensyndroom) en GGG (proportionele dwerggroei), die pas in 2008 door de genetici werden ontdekt, zorgde voor een lichte opleving in 2007. 'Door ook de eliminatie van deze dragerstieren is het percentage sterfte terug naar 3,5 à 4 procent, een normaal niveau in de andere rundveerasen', zegt Pierre Mallieu.

De evolutie van het gewicht en de bespiering bij geboorte van het kalf is aangegeven in figuur 2. De bespiering kende begin jaren negentig een sterke verbetering en is sinds 2002 stabiel. Als gevolg van de ontdekking van het SQT-gen en de eliminatie van de dragerstieren gaat de conformatie achteruit. Het geboortegewicht varieert in de tijd weinig en neigt zelfs naar een lichte daling.

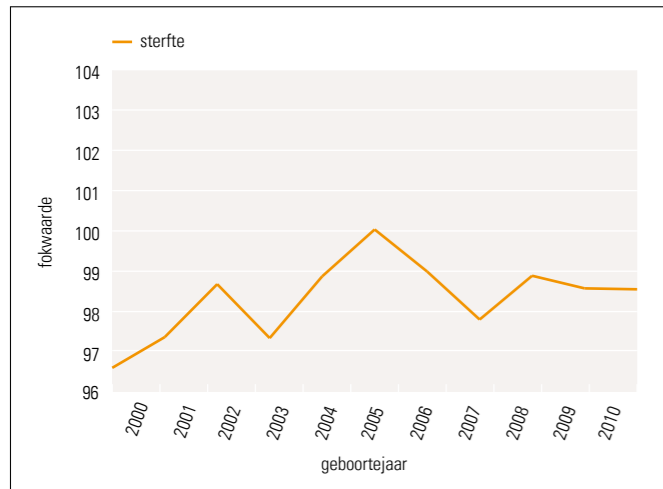
De genetische evolutie voor de kenmerken drinkvermogen, zoogvermogen en vitaliteit staat in figuur 3. De drie kenmerken kenden een negatief verloop tot 2005 maar zijn sindsdien terug op een correct niveau. 'De bijzondere aandacht van de fokkers voor deze kenmerken werpt zijn vruchten af.'

Muilen en beenwerk evolueren gunstig

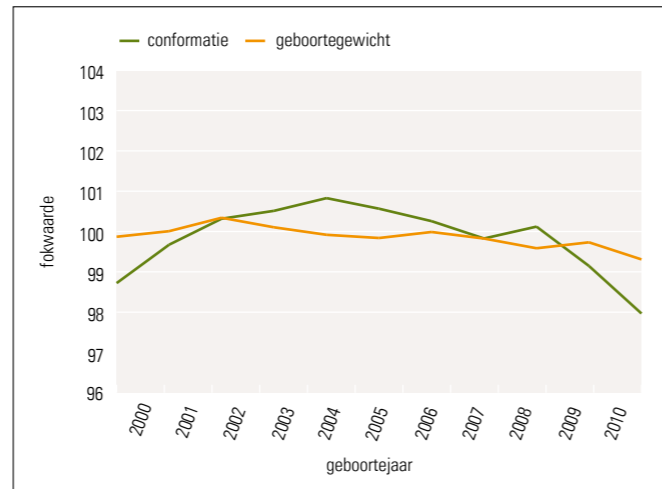
Figuur 4 geeft de evoluties van de muilkenmerken lange tong, scheve muil en snoekenbek aan. 'De lange tong of macroglossie en de scheve muil of afwijking van de onderkaak zijn gebreken die sterk met elkaar verbonden zijn. De snoekenbek volgt een andere lijncurve. Lange tongen en scheve muilen hebben tot 2005 een sterke progressie gekend, waarschijnlijk als gevolg van het gebruik van stieren met Ajusté-, Orvet-, Lasso- en Cubitusbloed in hun pedigree. Anno 2010 zijn de drie gebreken wel terug op een normaal peil. Lange tong komt nog bij tien procent van de kalveren voor, scheve muil bij zeven procent en snoekenbek bij vijf procent.'

Figuur 5 toont de genetische trends voor de beenwerkkenmerken kromme sprong, rechte sprong en gebrekkige voorpoten (rac). Het fenomeen kromme sprong kende een progressie tot in 2007 door de inzet van ki-stieren zoals Albinos, Artaban, Tison, Fiacre, Orphéon, Occupant en Graphite.

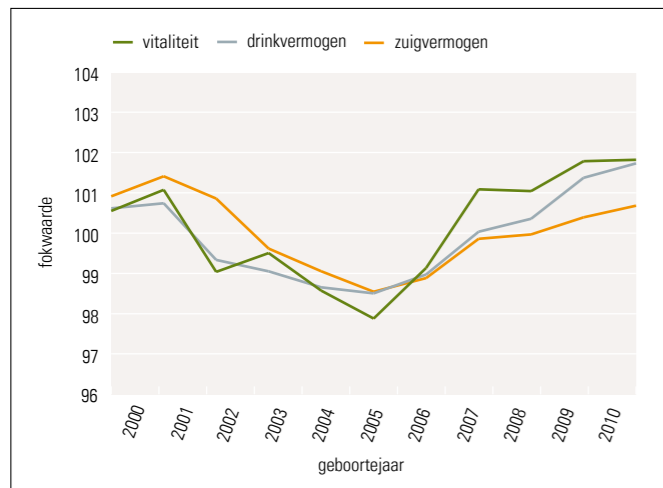
De rechte sprong kende een omgekeerde evolutie. Het kenmerk gebrekkige voorpoten volgt eenzelfde lijncurve als de rechte sprong, alhoewel beide kenmerken niets met elkaar te maken hebben. Het samengaan van beide kenmerken is waarschijnlijk

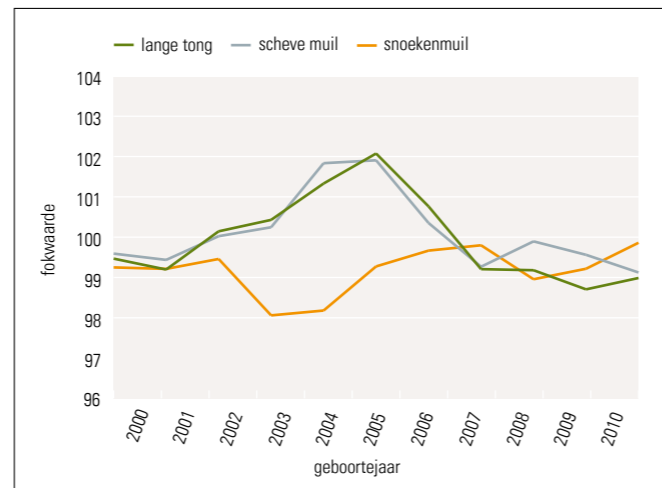
Figuur 1 – Trend kalversterfte bij geboorte

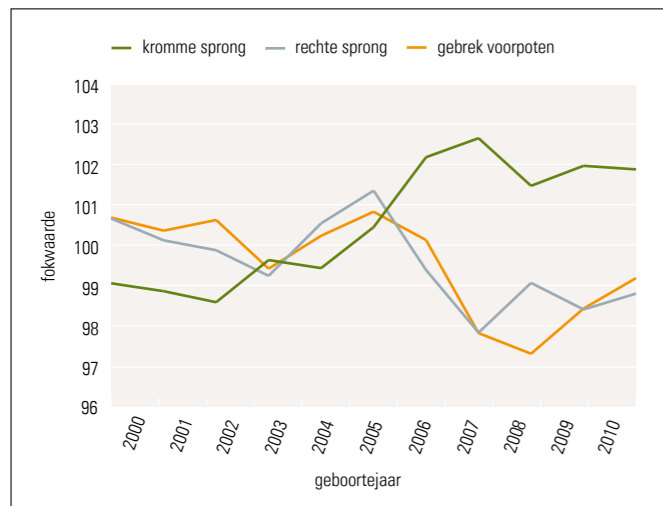
Figuur 2 – Trend gewicht en bespierung bij geboorte

Figuur 3 – Trend opfokkenmerken bij geboorte

Figuur 4 – Trend muilkenmerken bij geboorte

Figuur 5 – Trend beenwerckenmerken bij geboorte

het gevolg van het gebruik van stieren die beide kenmerken doorerfden, zoals Ebaucheur, Biscuit, Débordant, Emigré en Opérateur. 'Eigenlijk moeten we in het geval van rechte en kromme sprongen niet spreken van gebreken, maar van een afwijking ten opzichte van een optimaal spronggewricht', nuanceert Mallieu.

Figuur 5 laat zien dat de drie kenmerken in de toekomstige tijd evolueren naar het 'correcte' gemiddelde. 'Een krom sprong-

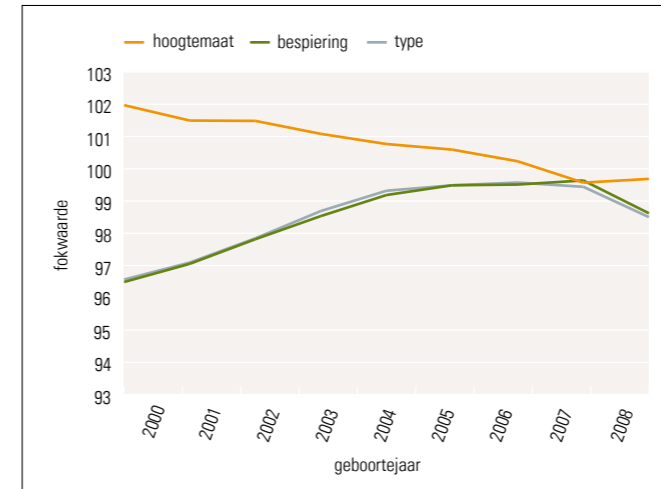
gewricht bij een dier compenseert men niet door het te paren met een dier met een recht spronggewricht, maar met een correct spronggewricht', aldus de secretaris van het stamboek. 'Daar bestaat nog menig misverstand over onder veehouders.'

Handhaving conformatie

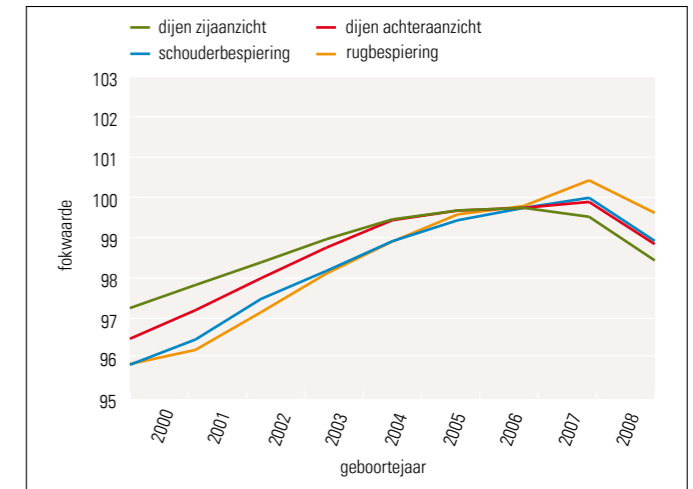
Voor de exterieurkenmerken zijn de gemiddelde fokwaarden van de vaders van de koeien tot juli 2010 uitgezet. De evolutie van de deelbeoordelingen hoogtemaat, bespierung en type staan in figuur 6. De hoogtemaat kende tot het jaar 2007 een afname, maar sinds de invoering in 2008 van nieuwe normen is een stijging ingezet. Bespierung en type maakten een omgekeerde evolutie door met een piek tot 2007 en een afname sinds 2008.

In figuur 7 zijn de deelkenmerken voor bespierung in de tijd uitgezet. Zij volgen zonder enige uitzondering de trendlijn van de deelbeoordeling. 'De dieren werden kleiner, breder en ronder, maar daar is nu een eind aan gekomen. We zitten blijkbaar aan een optimum', zegt Mallieu.

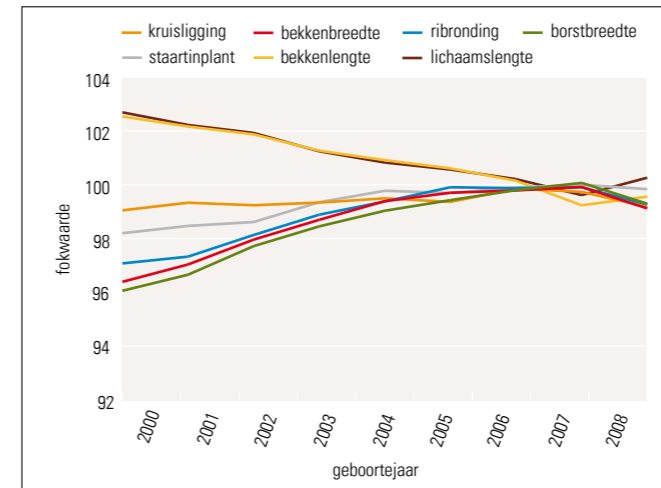
Figuur 8 geeft de deelkenmerken weer voor het skelet. De meeste kenmerken kenden een stijging tot 2007 en blijven sindsdien schommelen rond het gemiddelde. Uitzondering hierop vormen de lichaamslengte en de lengte van het bekken, die beide een trend vertonen zoals bij hoogtemaat: eerst dalend om daarna licht toe te nemen. De deelkenmerken voor het beenwerk staan in figuur 9. Deze kenmerken vertonen een vrij stabiel verloop met slechts lichte variaties.

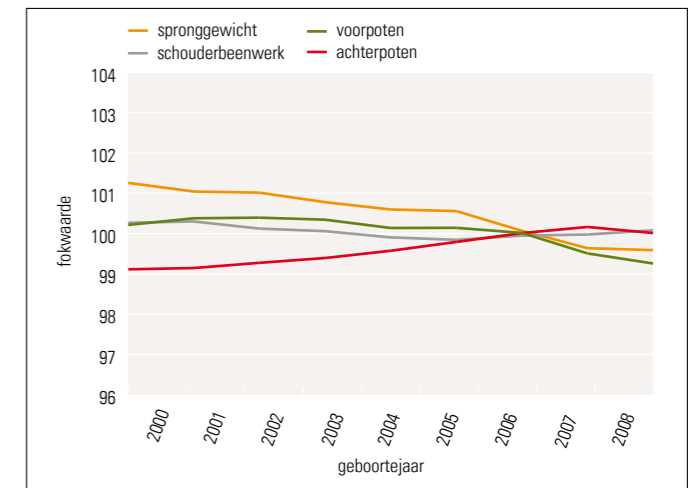
Figuur 6 – Trend bovenbalkkenmerken ext. beoordeling bij koeien

Figuur 7 – Trend onderbalkkenmerken voor bespierung bij koeien

Figuur 8 – Trend onderbalkkenmerken voor skeletbouw bij koeien

Figuur 9 – Trend onderbalkkenmerken voor beenwerk bij koeien

Pierre Mallieu: 'Samenvattend kunnen we stellen dat hoogtemaat en gewicht toenemen en dat het beenwerk stabiel en correct blijft met handhaving van de conformatie.'

Toekomstige uitdagingen

Fokkerij is geen statisch gegeven. Voorgaande trends van de belangrijkste kenmerken in het witblauwras bewijzen dit ten overvloede.

Er dienen zich ook nieuwe uitdagingen aan. Pierre Mallieu: 'Op

vraag van buitenlandse afnemers onderzoeken we momenteel of er nieuwe kenmerken kunnen worden meegenomen in het fokdoel. Deze kenmerken zijn expressie van de kop, zowel bij de stieren als bij de koeien, en vooral de uierkwaliteit. Dat laatste is niet onlogisch omdat het witblauwras pas in het buitenland kans maakt als zoogveeras. Een gescheiden opfok, zoals op twee derde van onze Belgische veehouderijen, is er immers niet aan de orde. Fokkerij is voor een ras met ambities dus nooit af.'

